

Příloha k protokolu o SZZ č.

Vysoká škola:
Jihočeská univerzita v Č. Budějovicích

Katedra: Ústav bohemistiky FF JU

Datum odevzdání posudku: 19. 8. 2022

Autor: **Bc. Jan Lassner**

Aprobace: **nBOH-nKLS**

Oponent diplomové práce:
Mgr. Martin Dvořák, Ph.D.

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Recepce Ladislava Klímy ve 20. století

Diplomová práce Jana Lassnera jednoznačně patří mezi ty výjimečné. Standardy kladené na kvalifikační práce kolega Lassner překračuje směrem k regulérním monografiím, a to jak co se týče rešerše a výkladu pramenného materiálu, tak rétorikou, jíž je daný výklad veden, výklad nepostrádající vědecký aplomb. Už v úvodu svého posudku proto budu anticipovat jednak klasifikaci stupněm výborně, jednak skutečnost, že mé výtky budou směřovat téměř výlučně jen k technickým záležitostem, jež vynikající dojem z předložené práce nijak zásadně nekazí.

Ve stručném metodologickém úvodu Lassner deklaruje inspiraci přístupem Kostnické školy recepční estetiky a jejími koncepty v úchopu H. R. Jausse. Vzhledem k těžišti diplomové práce, spočívajícímu v analýze rozsáhlého vzorku recepce Klímova filosofického a beletristického díla (od začátku 20. století do cca jeho poloviny), diplomant nepovažuje za nutné vstupovat s Jaussovými myšlenkami do nějaké výrazné polemiky či je jakkoliv rozvíjet, středem Lassnerova zájmu je takřka pouze „klímologický“ materiál – toto rozhodnutí jako oponent kvituji. Student se rozhodl drtivou většinu úsilí zaměřit na „nejpalčivější“ materii svého zájmu.

Tuto materii si Lassner obstarává z dobové knižní a časopisecké produkce a z archivních materiálů uložených v Literárním archivu Památníku národního písemnictví, následně ji analyzuje a podrobuje přísně logickému a pronikavému zpracování, kontextualizaci a interpretaci. Diplomantův výkon v tomto ohledu hodnotím jako znamenitý, překvapivě vyzrálý a více než nadprůměrný. Sešlo se několik faktorů, jež daný výsledek tak příznivě ovlivnily – neotřelé, zajímavé a ambiciózní téma (v české literárněvědné oblasti dosud spíše opomíjené než naopak), studentův talent a odhodlání, zúročení na ústavu nabytého vzdělání a v neposlední řadě sebereflexe vlastních schopností (i limitů),

jež očividně pramenila z akceptace legitimních výtek, jimž student musel čelit v posudcích na svou bakalářskou práci. K jistému „pokárání“ se odhodlám i já, viz níže, nicméně řadu kladů, jimiž se Lassnerova diplomová práce může chlubit, to nijak „neznetvoří“ a tyto klady spolu s naplněnou cílevědomostí v mém hodnocení převažují.

Pramenná základna, z níž Lassner vycházel, je vsutku obšírná. Diplomant se v analyticko-interpretální části práce ovšem omezuje jen na texty, jež vyhodnocuje za nejreprezentativnější – opět s nadšením kvituji. Dilemata ohledně redukce materiálu za účelem plasticity a koherence vlastního výkladu se diplomantovi, dle mého mínění, povedla zdatně vyřešit. Lassner si pomáhá zcela funkční periodizací Klímovy reflexe, již ohraničuje kompaktním a účelným členěním práce do kapitol, které graficky „podčleňuje“ prázdnými řádky. Je skvělé, že vyjma recenzí a kritik dokáže diplomant „vypíchnout“ i podružné, avšak neméně pozoruhodné a živě dokreslující maličkosti v jiných publikačních útvarech, např. knižně vydaných korespondencích, vzpomínkových textech, nekrolozích apod. Emblematickým příkladem tohoto drobnokresebného přístupu je pro mě třeba proslulá mnohaletá anketa *Lidových novin* o „nejhodnotnější knihu roku“, v níž se před Vánoci 1938 Klímova *Slavná Nemesis* objevila ve volbách Konstantina Biebla a Vítězslava Nezvala (u Nezvala téměř jistě mimo jiné proto, že jeho tehdejší intimní přítelkyní byla Lili Hodáčová [1910–1998], herečka a literátka, jež na filozofické fakultě Masarykovy univerzity roku 1947 absolvovala kvalifikační práci právě o Ladislavu Klímovi). Patrně nedopatřením, mluvíme-li o zmíněné anketě, při rešerších diplomant přehlédnul, že Klíma se v ní objevil už v roce 1937 (*Lidové noviny* z 5. 12. 1937) ve volbě spisovatele Antonína Jaroslava Urbana (cenil si *Utrpení knížete Sternenhocha*).

V návaznosti na rešerše a zmínku o nedopatření volně přejdu k výše avizovaným technickým výtkám Lassnerovy práce. Kolega nám předkládá „trojí“ seznam literatury, s níž pracoval. „Klasickou“ bibliografii (použité primární a sekundární prameny) doplňuje o dvě bibliografie přílohové. Přílohy tvoří zřejmě cosi jako „protokol z výzkumu“, ta první obsahuje knižní díla Klímy, ta druhá články (Klímovy i o Klímovi) v periodících. Všechny tři soupisy jsem prolétl pouze zběžně, nikoliv položku po položce, a „ručně“ jsem nahlédl jen do některých, jež mě zaujaly, i tak jsem si všiml jistých nedostatků, na něž chci pro dobro Lassnerovy budoucí činnosti v oboru upozornit.

Tak třeba v příloze první (a dle mého soudu příloze pro účely práce zcela zbytné, viz čtvrtá pozn. pod čarou tohoto posudku): Jsem si téměř stoprocentně jistý, že tento soupis je ve větší míře pouze přebráním rejstříkem knižních děl vedených jako Klímových v katalogu Národní knihovny (dále NK), jenž nebyl diplomantem zcela podroben pramenné kritice. Proto se v něm vyskytují chyby bezprostředně odvozené od chyb, které v minulosti způsobili nepozorní knihovníci NK. V Lassnerově soupisu je tak například nesprávně referováno k torzu autorových filozofických deníků *Arkanum*. Helena Spilková jej opravdu vydala roku 1934, šlo ovšem o první vydání (Abrams 2005: 743–744),

nikoliv druhé (to bylo až roku 1990 v nakl. Trigon), jak Lassnerův seznam implikuje (na s. 89–90) zařazením téže položky s vročením 1927 – rok před Klímovou smrtí (!). Jde o mýlku vzniklou nekritickým překopírováním dané virtuální, fakticky ovšem neexistující položky z katalogu NK. Analogickým pochybením je mezi Klímova knižní díla zařazena disertační práce Jaroslava Engsta (*Český filosof – Ladislav Klíma*) s vročením 1949 – v katalogu NK opět chyba, práce vyšla v roce 1950. Jinými slovy, co NK neeviduje, to v přílohovém soupisu zkrátka chybí, jako např. bibliofilie, výbory, strojopisy atd.,¹ a co naopak eviduje (něco z toho závadně), to se v Lassnerově soupisu může objevit.² Nutno dodat, abych byl férový, že diplomant se nenechal nachytat vydáním Klímova *Světa jako vědomí a nic*, jehož neexistující vydání s vročením 1901 (!) v evidenci NK bohužel můžeme najít – už fakt, že v katalogu na tuto mylnou virtuální jednotku musel Lassner narazit a naprosto správně ji ignoroval, jej ovšem měl ponouknout k větší obezřetnosti stran jednotek dalších.

Nepřesností a přehmatů v bibliografických údajích v Lassnerově práci jsem zaregistroval víc. Např. rozhovor s Jiřím Trnkou a Janem Werichem v *Kulturní tvorbě* z roku 1963 není v čísle 53., ale 52., není jednostránkový, ale dvojstránkový, není bez autora, ale je parafován iniciálami „JM“, tedy jde o interview zaznamenané Jaroslavem Mrnkou (s. 116); článek kolaboranta Emanuela Vajtauera z druhého čísla 17. ročníku *Přítomnosti* má být správně paginován „3–7“, nikoliv „20–23“, jelikož v daném čísle nebyl dodržen standardní paginační systém, jenž byl v dané době v *Přítomnosti* uplatňován (s. 114); u Patočkovy „klímologické“ studie „Ladislav Klíma. Pokus o rozbor klíčových tezí“ chybí specifikace, že pochází z prvního ze dvou dílů souboru *Češi* vydaného v rámci jeho *Sebraných spisů* (tuto skutečnost lze v diplomové práci odvodit pouze identifikátorem ISBN), a jeden z jeho editorů Karel Palek se pod něj podepsal svým pravým jménem, nikoliv pseudonymem Petr Fidelius³ (s. 86).

Výše uvedené výtky nezmiňuji proto, že bych chtěl výsledek Lassnerova výkonu jakkoliv torpédovat. V mých očích tím práce nijak zásadně netrpí a přiznávám, že svědomitost ohledně akurátnosti bibliografických údajů je mým „fetišem“. Že k zadání práce diplomant přistoupil metodicky a s velkou péčí, o tom není pochyb (doufám, že při obhajobě kolega aspoň částečně přiblíží, kolik je za jeho „detektivní“ práci skryto úsilí a nezměrného množství času, viz první otázka k obhajobě), a že soupisy bibliografických položek nejsou vyčerpávající, diplomant v práci přiznává. Nicméně i tak si nemohu odpustit poznámku, že redakce bibliografických záznamů očividně proběhla

¹ Jen namátkou, v soupisu schází třeba bibliofilie *Těkavý, mlhavý sen* (1930) vydaná u J. Picky ve čtyřech exemplářích (jde o vybraný úryvek z *Utrpení knížete Sternenhocha*); je v něm přítomen výbor *Jsem absolutní vůle* z roku 1981 od D. Ž. Bora, ale ignorován stejnojmenný, na něj navázaný a rozšířený výbor z roku 1987 od Vladislava Zadrobílka; nenajdeme jakýkoliv samizdatový strojopisný výbor korespondence, jichž v undergroundovém hnutí kolovalo několik (to ale vzhledem k povaze těchto dokumentů není na obtíž), atp.

² Tak se podle mě dostaly do soupisu i některé zahraniční překlady. Ke sledování cizojazyčných vydání je ovšem katalog NK zcela nevhodný, pro tyto účely je daleko lepší začít pátrat přes databázi WorldCat.

³ Mýlku připisuji možnému použití jakéhosi online generátoru citací.

bud' zběžně, nebo ledabyle, což má za výsledek to, že aby vyzkoumaná a shromážděná bibliografie byla co nejdůvěryhodnější (což je, dle mého úsudku, v recepčně orientované práci stejně tak důležité jako kontextualizace a výklad zpracovaného materiálu), bude ji diplomant muset v budoucnu nejspíš mírně zkorigovat.⁴

Z formálního hlediska si dovolím upozornit už jen na několik dalších záležitostí:

- Předně si nelze nevšimnout autorovy chaotické práce s kurzivou. Pokud mělo nějaký smysl dávat jména badatelů, kritiků, spisovatelů, filosofů atd. do kurzivy, tento smysl mi unikl. V kvalifikačních pracích je úzus takový, že v kurzivě se uvádějí tituly knižních publikací či „ucelených“ literární děl a názvy časopisů (toto diplomant bohužel téměř vůbec nedodržuje). Pokud šlo Lassnerovi o kurzivní zvýraznění jména osobnosti, vyskytnulo-li se v práci poprvé, pak tento systém i tak na řadě míst nedodržuje (např. „Biebl“ na s. 23, jména bratří Čapků na několika místech apod.).
- Z hlediska ortografického ve mně – u takto pečlivě sepsané práce – vzbuzuje rozpaky autorův pravopis. Překlepů či chyb v lexikálním pravopisu jsem v práci zaregistroval jen naprosté minimum, ovšem syntaktický pravopis kolegy Lassnera má své rezervy, které bych vzhledem k nárokům kladeným na diplomové práce psané v pátém ročníku studia bohemistiky označil za znepokojivé.
- Ještě jednou (a naposledy) k bibliografii: Diplomant dle svého tvrzení na s. 18–19 ohledně spisu *Filosof z předměstí* kvůli jeho spornému autorství nehodlá publikaci věnovat bližší pozornost, toto „pravidlo“ ovšem porušuje na s. 25 – což by ještě tolik nevadilo, neboť i polemika ohledně autorství vydávaného textu v recepci autora hraje roli – a navíc pak eviduje všechna jeho vydání v příloze o knižních vydáních (s. 89 a 99) – což už celou záležitost poněkud neblaze komplikuje, jelikož dané položky jsou Lassnerem jmenovitě označeny jako Klímovy, aniž by k nim byl přiřazen nějaký distinktivní grafický prvek (např. hranaté závorky, otazník, hvězdička s vysvětlením, pozn. pod čarou apod.). Klímovo (ne)autorství *Filosofova z předměstí*, myslím, již dostatečně vyjasnil Petr Adámek před několika lety (Adámek 2015), řazení „inkriminovaného“ spisu do „Přílohy č. 1“ proto v diplomové práci považuji za nešťastné nedorozumění.
- Závěr práce, pojmenovaný zbytečně přepjatě jako „Epilog“ (analogicky tomu je úvod pojmenován jako „Prolog“), by si jistě zasloužil rozsáhlejší a poněkud jemnější/podrobnější rekapitulaci nejdůležitějších, diplomantem vybraných poznatků.

* * *

⁴ Pochopitelně vyjma „Přílohy č. 1“, ohledně které bych diplomantovi doporučoval se k ní už nevracet a z jakékoliv budoucí práce ji vypustit, namísto toho radím se seznámit s některými již vypracovanými a daleko lépe zrevidovanými bibliografiemi (např. Kromiš 2022 nebo Brzica 2016).

Tak jako tak, Lassnerova diplomová má práce má nesporně potenciál k tomu se stát základem budoucí knižní monografie. Pokud kolega svůj badatelský výkon rozšíří o pečlivé vysledování a interpretaci Klímovy recepce v druhé polovině 20. století a prvních desetiletích 21. století, bude o něco důslednější stran kritiky pramenů a jejich bibliografické evidence, sežene grantové prostředky ke knižnímu vydání a rukopis projde redakcí někoho z řad literárních vědců, taková monografie by pak zaplnila „bílé místo“ na mapě „klímovského“ bádání. V aktuální podobě je Lassnerova diplomová práce nepochybně přínosná už nyní, ať už kvůli jejímu svědomitému záběru v daném zkoumaném období, nebo „jen“ kvůli nebázlivému vstupu mladého bohemisty do složité odborné diskuze. Mám radost z toho, že ji doporučuji k obhajobě, klasifikuji ji samozřejmě stupněm výborně a těším se, kterak s ní v budoucnu kolega naloží dál.

* * *

Otázky k obhajobě:

1. V Lassnerově práci postrádám specifikaci databáze/databází, s níž/nimiž při rešerši pramenů pracoval. Využíval databázi Retrobi, Českou literární bibliografii, Národní digitální knihovnu či jiné? Nebo snad kombinaci různých databází? Otázkou mířím k vymezení „Užité literatury“ i obou bibliografických příloh, jež jsou glosovány v poznámkách pod čarou jako nevyčerpávající. Jak by diplomant krátce okomentoval (ne)úplnost (či [ne]spolehlivost) jím sestavených přehledů publikací a článků v přílohách?
2. Je skvělé a chvályhodné, že Lassner nahlédl i do Klímovy (a do s Klímou spjaté) korespondence uložené v Literárním archivu Památníku národního písemnictví. Zajímalo by mě, do jakých dalších archiválií v Klímově pozůstalosti nahlédl (bez ohledu na potenciál jejich využití pro účely kvalifikační práce) a co v nich zjistil, co mu přišlo podnětné?
3. Na s. 38 diplomant (při resumování „klímovské“ recepce do konce první světové války) uvádí, že „způsob uvažování, jenž by dovolil Klímovy texty [filosofické letory, pozn. M. D.] uchopit a vykládat, se musí teprve postupně zrodit.“ Jak v tomto ohledu kolega hodnotí „klímovskou“ studii Jindřicha Chalupeckého z jeho spisku *Expresionisté* (1992, 2013)?

* * *

P. S.: Ted' v srpnu 2022 je na to už možná pozdě, nicméně i tak doporučuji kolegu Lassnerovi spojit se s Mgr. Matějem Klímou, toho času doktorandem Ústavu české literatury a komparatistiky Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, jenž momentálně připravuje ke knižnímu vydání antologii kritické reflexe Klímova díla jakožto 19. svazek ediční řady „Čtení o...“ při Institutu pro studium literatury (dle edičního plánu je vydání výboru plánované právě pro letošní rok).

Bibliografie:

- ABRAMS, Erika. Vydavatelské poznámky. In: KLÍMA, Ladislav a ABRAMS, Erika, ed. *Sebrané spisy I. Mea*. Praha: Torst, 2005, s. 741–908. ISBN 80-7215-239-4.
 - ADÁMEK, Petr. Levné a zajímavé (nad novým vydáním Filosofova z předměstí). In: *Bubínek Revolveru* [online]. 29. 1. 2015 [cit. 16. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.bubinekrevolveru.cz/levne-zajimave-nad-novym-vydanim-filosofova-z-predmesti>.
 - BRZICA, Jiří. *Knižní vydávání literárních děl Ladislava Klímy* [online]. Hradec Králové, 2016 [cit. 18. 8. 2022]. Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Nella Mlsová. Dostupné z: <https://theses.cz/id/xomr9d/STAG83606.pdf>.
 - KROMIŠ, Miroslav. Bibliografie Ladislava Klímy. In: *KAL – knihkupectví a antikvariát LAW* [online]. Datum neuvedeno, posled. akt. 20. 5. 2022 [cit. 18. 8. 2022]. Dostupné z: <https://lege.cz/klima.htm>.
-

Předloženou diplomovou práci **doporučuji k obhajobě**.

Návrh na klasifikaci diplomové práce: **výborně**

.....
podpis oponenta diplomové práce

V Českých Budějovicích dne 19. 8. 2022

Stupeň klasifikace:	výborně	velmi dobře	dobře	Nevyhověl
---------------------	---------	-------------	-------	-----------